

Globální výchova jako přístup k výchově

Hana Horká

Literatura

- BAUMAN, Z. *Globalizace. Důsledky pro člověka*. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0817-7.
- EHL, M. *Globalizace pro a proti*. Praha: ACADEMIA, 2001.
- FOUNTAIN, S. *Místo na slunci*. Praha : Arcadia, 1994.
- **HORKÁ, H. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století*. Brno: MSD, 2005.**
- **HORKÁ, H. *Výchova pro 21. století. Globální výchova v podmínkách české školy*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-85-0.**

- KOVALIKOVÁ, S. *Integrovaná tematická výuka*. Kroměříž: Spirála, 1995.
- PIKE, G., SELBY, D. *Globální výchova*. Praha: Grada, 1994. ISBN 80-85623-98-6.
- PIKE, G., SELBY, D. *Cvičení a hry pro globální výchovu*. Praha : Portál, 2000.
- *Rámcový vzdělávací program pro základní/střední vzdělávání*.

Jaká je realita globálního světa?

- **Globalizace** spočívá ve vzájemném ekonomickém, politickém, kulturním aj. propojování nejen blízkých regionů či států, ale i velkých geografických celků a celých kontinentů.

Sociálně kulturní důsledky globalizace

Pozitivní :

- rozvoj mobility, turismu,
- multikulturní rozhled,
- nezávislost jednotlivců a skupin na lokálních zdrojích informací,
- rychlé šíření důležitých informací bez hranic a politických omezení,
- dostupnost světové vědy, knihoven, muzeí, archívů a služeb všeho druhu,
- možnost vědeckých, odborných a osobních kontaktů prostřednictvím videokomunikace,
- individuální vzdělávání,
- možnost sebeuplatnění,
- svobody podnikání atd.

Sociálně kulturní důsledky globalizace

Negativní:

- informační exploze (*ztěžuje orientaci a rozlišování mezi podstatným a vedlejším*)
- nepoměr mezi rychlostí civilizačního vývoje a pomalým tempem lidské evoluce → *obtíže při adaptaci na změny*
- demoralizující vliv multimediálních komunikačních prostředků (*Internet je zdrojem nejen erotiky, ale i nejtvrďší dětské pornografie, propaguje násilí, zprostředkovává i metodiku terorismu - např. výrobu výbušnin, používání zbraní, způsobuje závislost, e-mail umožňuje šíření nežádoucích a negativních informací, např. filozofie fašismu, okultismu, satanismu*).
- vysoké nároky na výkon (*způsobující psychický tlak, stresy a civilizační nemoci*) → *pragmatický přístup k životu, účelové jednání, úsilí o dosažení cíle v co nejkratší době za každou cenu, vydělávání peněz co nejrychleji, co nejjednodušším způsobem*),

neuroticismus dětí, osobnostní labilita, poruchy kognitivních procesů, jiné psychické deficity kompenzují drogové závislosti.

Sociálně kulturní důsledky globalizace

- vakuum skutečných hodnot → příklon k různým skupinám a sektám
- násilí a agresivita (*kriminalita mladistvých, prostituce, narkomanie, brutální šikanování, hrozba AIDS, dětské oběti násilí ..*)
- depersonalizace lidí
- přibývání deprivantů v mocenských pozicích → *ohrožení demokracie aj.*

- uniformita výrobků a spotřeby: *stejná móda, stejné jídlo, stejné firmy, knihy, songy apod.*
- „únik mozků,, z ekonomických slabých zemí do zemí ekonomicky silných
- nepříznivé environmentální důsledky zvýšených nároků na suroviny (*regionální ekologické havárie mají globální důsledky*)

Výchova odpovídá na sociální důsledky globalizace v mnoha směrech

Na uniformitu „moderního životního stylu“ (ve výrobě, zábavě, oblékání, stravování apod.) tím, že učí žáky zvládat projevy anonymního světového systému, tj. uvědomovat si jeho různé dimenze a rozpory, což v praxi znamená diskutovat o nich, kriticky je hodnotit, zaujímat vlastní aktivní stanoviska.

- Na častý **demoralizující vliv multimediálních komunikačních prostředků**, na zvyšující se násilí v rodině a společenském styku provádět analýzu a získat kritický odstup k informacím z médií, tedy „obranné látky“ proti jejich nežádoucímu působení.
- Na některé **vadné soudobé trendy**, např. neustálý spěch, nezáměr, lhostejnost, necitlivost, povrchnost, sobectví, nevraživost ap. promyšlenou koncepcí osobnostní a sociální výchovy, výchovy ke zdraví.

- Na **pocit bezmocnosti před riziky**, které vedou k uzavření do vlastní skupiny a odmítání těch „druhých“ promyšlenou koncepcí výchovy interkulturní/multikulturní.
- Na nepříznivé **environmentální důsledky**, regionální ekologické havárie s globálními důsledky ap. promyšlenou koncepcí výchovy environmentální.

Pojetí člověka a světa v globální výchově

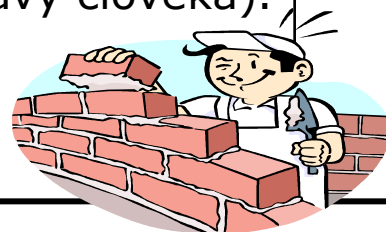
Člověk jako součást světa
jedinečná individualita ve smyslu originality
a specifické hodnoty

Svět
= celek přírodně společenský =
společensky

reflektovaný, ohrožený i chráněný

Lidský (vnitřní) rozměr globality -
pozitivní změny vnějšího systému jsou
závislé na kvalitě lidského činitele (vztah
fyzické, duchovní a duševní výbavy člověka).

vnější dimenze: prostorová
Problémová
časová

Globální výchova (*celosvětová, planetární, mnohostranná*)

- moderní přístup k člověku v procesu výchovy v dnešní složité a rozporuplné době.
- **filozofickým východiskem** - tzv. globální, systémové chápání světa, a to z hlediska přírodního prostoru a času i z hlediska lidského,
- **pojetí cílů vzdělání** – postoje, hodnoty, dovednosti, vědomosti; NE pouze předávat, ale objevovat, hledat, konstruovat,
- **pojetí dítěte** – svébytnost, identita vidění světa; přístup partnerský, pochopení, úcta, respekt, tolerance, porozumění x dnešní dítě, proměny dítěte a dětství,
- **pojetí vztahu U – Ž** – vede, určuje, **dává** x je překvapován, inspirován, obohacován.

Globální výchova

Spojuje **dva směry pedagogické teorie a praxe** - ústřední prvky vzdělávání v dnešním světě spojitosti a souvislostí:

- 1. směr - „planetární vědomí“, respektování principu „jedné Země“ - zájmy jednotlivých států je třeba vnímat v kontextu potřeb celé planety;
- 2. směr – důraz na ústřední postavení dítěte.